

Daniel Mortenson

Daniel Mortenson ble født i Vuku i Verdalen i 1860.

Foreldrene var svenske samer som flyttet med reinen over på norsk side om sommeren. Han gikk på skole i Östersund, og startet deretter som reineier i Jämtland.

I 1893 dro Daniel og familien ut på reise til Amerika, hvor han var leder for en gruppe samer på verdensutstillingen i Chicago.

Han var nå i ferd med å bli en lederskikkelse for samene, var svært opptatt av at de måtte organisere seg for å fremme sine interesser. Han tok ofte på seg

rollen som talsmann for samene i viktige saker.

Som reindriftsutøver var Daniel Mortenson stadig på flyttefot. Etter Amerikabesøket flyttet han først til fjelltraktene mellom Meråker og Verdalen, før han i 1901 kjøpte en av gårdene ved Svukuriset øst for Femunden. Herfra redigerte han Waren Sardne.

Organisering av samene opptok han stadig. I 1907 var han med på å stifte

Sør-Trøndelag Sameforening. Han ble valgt til president for samelandsmøtet i Trondheim i 1917. Dette møtet skulle bli utgangspunktet for samenes nasjonaldag 6. februar. I mellomtida hadde han etablert Waren Sardne i 1910, med utgiversted Røros. Avisa skulle være et talerør for samene og deres interesser, bringe dem sammen og utvikle samhold og samarbeid gjennom organisasjoner. I 1917 flyttet Daniel Mor-

tenson til Røros, hvor han bodde til sin død i 1924.

Bildene på denne siden er i likhet med de andre bildene i utstillingen hentet fra Digitaltmuseum.no.

Daniel Mortenson var trolig i Amerika med familien to ganger, etter som begge familiebildene oppgis å være tatt der.

Sitater ...

Daniel Mortenson om avisforetaket

Lederartikkel i første utgave av Waren Sardne:

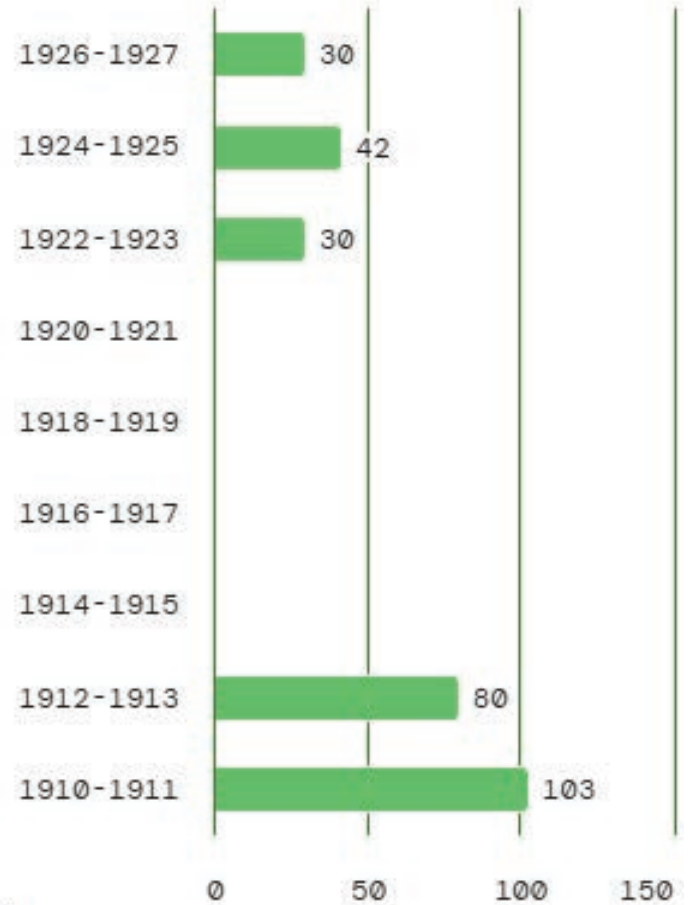
«Mange av vore stammefrender vil ganske sikkert utbryte: Det gaar ikke ! Forholdene er for spredte iblant os lapper, ugunstige for et bladforetagende. Og dog er det vel knapt nogen i vor tid for hvem et organ, en officiel talsmand, er mer nødvendig og paakrevet end for lapperne. Vi begynner derfor trøstig i tro, i tro på os selv, i tro paa den voksende forstaaelse for vor felles sak.»

Johan Falkberget om Waren Sardne

«Det er kraftig agitasjon i denne avisen. Vi maa beundre den ihærdige måte hvormed den utgives. Sitter det ikke en gammel pelskledd hedning ute i Fæmundsskogen og redigerer den, saa det staar storm av det. Han heter Daniel Mortenson. Og han skriver som en statsmand aldeles desperate indlæg.»

Daniel Mortenson om avisas partipolitiske nøytralitet

«At gaa i gang med partidannelse nu med det samme er meningsløst, da vi jo ikke vet hvilket politisk parti dere vil ta sig av vor sak. Kanskje naar alt kommer til stykket, vil mor Norge ikke vil vedkjende os som nomadefolk; kanskje det tyvende aarhundredes civilisasjon har paavirket det høit kultiverte norske folk i retning av at det føler sig skammet over lappetolket og av den grund maa kultivere os væk.»

Interessert i å vite mer om Waren Sardne? Da kan du gå inn på NB.NO og søke opp avisa og lese i utgavene som alle er digitaliserte. Som det framgår av ovenstående oversikt ble det utgitt ialt 285 utgaver av avisa i årene 1910 til 1927.

Abonnet L.N Holm i et leserinnlegg 13. august 1910:

« For nogle uker siden var jeg en snartur til Røros og var da indom Waren Sardnes ekspedisjon. Trykkeren, Johs Ødegaard, som ogsaa forestaar ekspederingen av bladet, fortalte at der nu sendes 200 ekspl. i posten til 90 forskjellige postanstalter. (...) I de 7 maaneder blandet er utkommet har det været læst med interesse og meget godt stof har det skaffet sine læsere. Det er glædeligt at se, at saa mange av mine stammefrænder skriver i bladet. Bliv ikke træt, men fortsæt dermed. Redaktionen retter i tilfælde paa det som rangt er. Ved øvelse blir man mester ogsaa paa dette omrade.»

WAREN SARDNE.

„Underretning fra fjeldet“.

Lappernes organ.

Nr. 3.

Roros, Lørdag den 29de januar 1910.

L. aarg.

»Waren Sardne« utkommer hver lørdag og koster 1 kr. kvartalet. — Annoncer 10 øre pr. linje.

Vore krav.

Paa grundlag av kravet om likestillethet med de andre nordmænd vil vi bygge vore øvrige krav. Uten at vi opnaar likestillethet med andre borgere er det umuligt under vort lands forhold at opnaa forbedrede livsbetingelser for vor stand. Paa principet (grundsynet) om likestillethet kan vore rettigheter ikke fratages os uten videre. Paa likestillethetens grundvold: ret for alle og urett for ingen kan vi ikke bli saa utsat for vilkaarligheter, som under nærværende system, hvorunder vi blir betraktet og behandlet som underordnede væsener, for hvilke det ikke er saa nøie at ta hensyn til. For vor egen skyld, for vor stands skyld og for vor folkefærds skyld, ja, for vor retfærdige saks skyld plikter vi alle, du og jeg, gammel og ung, mænd og kvinder av lappestanden, at samle os om vor sak: Kravet om likestillethet med landets øvrige borgere. Paa dette krav kan vi naarsomhelst forlange revision av lappelovene, der er gledet ut av »retfærdighetsprincipet« — fuld hensyntagen til begge næringsgrene, landbo-nærings og vor næring, (rensdriften) og kommet ind paa den mindre menneskevenlige, »ret for den stærkere at underkue den svaktere«. Vi behøver ikke omskrive vort krav og vor sak med andre end hvad det i virkeligheten er og kaldes. La os gaa bent frem og gi vor sak dens rette navn: »krav paa likestil-

lethet«. Paa dette kan vi videre bygge vore øvrige billige krav. Uten likestillethet eier vi ingenting.

Møt frem til det store møte som vi ianledning av det utvidede syn paa vor sak, agter at holde i vinter »for fuldt hus« — jeg haaper paa det ialfald — saa skal vi yderligere drøfte saken.

Daniel Mortenson.

Kundskap.

Man har ikke lov til at la de kundskapslettige seile sin egen sjel. Man har ikke ret til at stemple dem som dødvægt, uten at man derved stempler sig selv som likegyldige mennesker, som ser paa et dødvægten lever. Det er trettiniot til enhver tid en plikt at oplyse den kundskapslettige, at oplyse den mottøse, at gi troens brøsdende lid til den, som gaar med den iskolde tvil, kort, det er vor plikt at omskape de kundskapslettige fra dødvægt til en hørende masse, der med lidende vilje gaar frem. Vort vaaben i kampen for en bedre tilværelse er enighet. Og slipstønen, der altid skal holde dette vaaben skarpt og blankt, det er kundskapen. La os altid samle os kundskap. La aldrig en dag gaa fra os uten at vi rydder en pløk i øvredensens urskog og laar den til spirende akerland. Og naar frugtene er der, la os da ikke gjerrig gjemme dem for os selv, la os gi av den gyldne sød til alle som hungrer, og da skal de se, at dødvægten vil svinde.

Kundskapen utvikler og skjærper, kundskapen beriker vor aand og styrker vort arbejde. Kundskapen rytter meget smuldrende i grus, men saa bygger menneskene saa meget større, skjønnere og sundere.

La os oss av kundskapens sprudende væld. Øse til liv, til fremgang, til kamp!

Kulden

har været sak saa blende her paa Rorostrakterne de sidste dage. Temperaturen i dagmorgen var søde i 29 grader. Og saa har dertil været en rest ublidelig snø, som har gjort sit til, at kulden har været mere letelig.

Graabein

skal der være endel av ved Elgaasen (Fæmndstrakterne), fortæller »Fj.-Lj.«

Rovdyrene holder til i nærheten av renflokkene, men nogen særsærlig skade har de endnu ikke gjort.

Lappeskolen

eller lappeskolen i Håviken ved Namsos skal begynne sin virksomhet den 1ste februar.

Oplysning er løsning.

Professor i statsøkonomi ved Minnesota statsuniversitet John P. Gray er, efter grundlig overveelse av saken, kommet til den konklusjon, at massernes eneste haap om nogensteds at kunne bli stand til at staa sig mot det stadig voksende trustvælde ligger i en almindelig folkeoplysning.

»Prisen paa alle livsforandrerer er steget 40 procent i de sidste fem aar og 65 procent i de sidste 10 aar, og vi lever nu under absolut monopolistiske priser«, erklærer han i et interview forleden. »Konkurrence er forsvundet aldeles fra alle omraader, hvor den kunde øve nogensteds indflydelse paa priserne, og trustene har den dominerende haand. Denne tingenes tilstand skylder dels befolkningens forøvelse og dels underkuel-sen av al konkurrence, hvilket opnaades ved opførelse av den høie toldmur. Den nærværende toldtariff er en skrigende uretfærdighet og er i stor utstrækning ansvarlig for de høie priser, forsaavidt som den skaper en usaturlig barriere mot den fri konkurrence. Det eneste haap for masserne ligger i at de lærer at forstaa, at de stadig blir ført bag lyset og taget ved nesen. Forhen saadan almindelig oplysning opnaaes, er der intet haab om behjelpelse fra trustaget og høie priser paa livets fornødenheter«.

„Waren Sardne“

Bladet »Waren Sardne« er startet med den oppgave at være talsmand for lappernes krav om likestillethet med landets øvrige borgere. Saalænge nærværende redaktion av »Waren Sardne« vedstaar vil bladet ikke blande sig op i nogen anden politisk end sin egen. Det vil kun lægge an paa at gjøre lapperne bemerket, forstaaet, og ta hensyn til av mor Norge og

av dets ledende mænd, samt om muligt derved at skaffe lapperne venner og talsmænd inden alle politiske partier. »Waren Sardne« vil derfor appellere til Norges befolkning uten hensyn til parti, om at overveie hvorvidt Norge skylder at ta hensyn til sin nomadiserende lille befolknings krav eller ikke.

At gaa igang med partidannelse nu med det samme er meningsløst, da vi jo ikke vet hvilket politisk parti der vil ta sig av vor sak. Kanske naar alt kommer til stykket vil mor Norge ikke vedkjende os som nomadefolk; kanskje det tyvende aarhundredes civilisation har paavirket det høit kultiverede norske folk i retning av at det føler sig skammet over lappetolket og av den grund maa kultivere os væk.

Ja, hvem vet, og da var det jo ærgerligt, hvis man da skulde ha truffet paa at ta standpunkt for det parti, som ved eventuel magtstilling, som grundaarsak kom til at fremhæve dette, at nomadelapperne maa fjernes eller omdannes til næringsdrivere av anden slags, fordi Norges anseelse forlanger det.

— Og hvis alle partier skulle være enig i denne synsmaate, saa blev det dobbelt ærgerligt, hvis vi saa ihorveien skulde ha tat standpunkt for et vist politisk parti, og det senere vilde vise sig, at i dette spøragsmaal er ingen partiforskjel. Skuffelsen vilde da bli bare saa meget større.

Nei, dette sparer vi os for. Vi vil se tiden an, hvad den har i sit skjød og paa hvad der vil komme ut av vore krav.

Abonner paa »Waren Sardne« i

